

Nancy Stout: "One Day in December. Celia Sánchez and the Cuban Revolution". Monthly Review Press 2013

Celia Sánchez & Revolutionen

Åke Kilander

Granmas ankomst och gerillans landstigning på den kubanska sydkusten år 1956 var äventyrlig. Batistas soldater jagade dem och motståndsmännen måste snabbt lotsas upp i bergen.

Celia Sánchez arbetade under Frank País som var ansvarig för det civila motståndet mot Batistas diktatur medan Fidel Castro var ansvarig för det militära. Hon rekognoserade landstigningsplatser och skapade ett nätverk av några hundra bönder, fiskare och boskapsskötare. De såg till att gerillamännen tog sig upp i Sierra Maestra och att tillförseln av förnödenheter kunde fortgå under hela kriget, en verksamhet som ofta var farligare och mer komplicerad än själva krigföringen. När historien skrevs många år senare, och nätverket gavs namnet "bondemilisen", var det ingen, minst av alla Raúl och Fidel Castro, som ifrågasatte det faktum att den räddat revolutionen, skriver författaren och fotografen Nancy Stout från New York i biografen *One Day in December. Celia Sánchez and the Cuban Revolution* (Monthly Review Press 2013).

Det är en lättläst och faktsäckad berättelse om en säregen kvinna som förenade sin medelklassbakgrund med oförsonligt ställningstagande för folket. Personporträttet är invävt i en komplex och mångsidig revolution. Materialet är unikt. Nancy Stout intervjuade under ett decennium nyckelpersoner i Celia Sánchez' liv och i den kubanska revolutionen. Hon hade tillgång till motståndsrörelsens arkiv och besökte gerillans högkvarter i Sierra Maestra.

Celia Sánchez var social och omtänksam med goda kontakter både uppåt och nedåt i samhället. Under sin uppväxt hjälpte hon ofta sin far, som var provinsläkare i Manzanillo. Hon deltog i nyårsfester och folkliga evenemang och lärde känna människornas levnadsvillkor. Hon var vacker, populär och elegant; egenskaper som kom väl till pass både för att dupera Batistas agenter och senare representera Kuba i FN. Samtidigt var hon en god och hårdför förhandlare. Hon undgick med lite tur och mycket skicklighet Batistas militär och lurade dem ofta grundligt. Men hennes lyckligaste tid var med gerillan i bergen dit hon flyttade när det blev för farligt på låglandet. Hon anpassade sig till ett hårdare och mer spartanskt liv när så krävdes.

Hon var en handlingsmänniska som försåg motståndsrörelsen med telefonkontakter och radiostation, såg till att journalister från Förenta staterna kunde besöka gerillan och att rörelsen fick ett arkiv. Hon kunde hantera vapen och genomdrev att kvinnor fick plats i förbanden. När hon var oense om något viktigt, politiskt eller praktiskt, fick motparten oftast ge efter, inte minst Fidel Castro. Hon bodde länge nära honom i högkvarteret i bergen under befrielsekampen. Såg till att soldaterna fick kaffe och cigarrer, hade hela uniformer och skällde ut dem när de inte vårdade sina vapen. Men nobbade Fidel när han friade.

Det är en högtidsstund att läsa Stouts bok. Den tränger bortom revolutionsromantik och förutfattade meningar om latinamerikanska könsroller. Celia Sánchez var en av de stora kvinnorna i historien som ovanligt helgjutet gjorde sin plikt i en viss historisk situation, hatade personkult och pratkvarnar men tyvärr rökte ihjäl sig i förtid.

Alice Walker: "Jag älskar den här boken en insiktsfull, mogen och ibland komisk utforskning av en djupt frigjord, äventyrlig och driven personlighet."

Celia och Fidel i Sierra Maestra. Arkivfoto